

Илија Илиев

Името на
изгревот

Скопје 1995/96

ЛИКОВИ:

Јован

околу 40 години;

Лилјана

приближно колку Јован;

Ема

малку помлада;

Симе

Уредски Јованов колега

Слика 1

/Кујна со трпезарија. Лилјана поставува на масата чинија со нпр. пржено лепче и сиренце и чаша со млеко. Се слуша свонење на будилник, но од другата соба и трае за целото време додека Лилјана поставува за појадок. Кога ќе ја постави и чашата со млеко таа нервозно поаѓа кон вратата од спалната соба и грубо ја отвора.

Спална соба, брачен кревет, во него Јован се мешколи но не станува. Спие на левата страна на креветот гледано од вратата. До него е масичка на која е часовникот кој сè уште свони. Лилјана приоѓа до часовникот и го запира неговото свонење./

ЛИЛЈАНА:

(нервозно) Добро мислиш ли ти да станеш или не!

(малку запира па како самата за себе, гласно) Секое утро морам јас да го будам господинот, божем е мало дете.

ЈОВАН:

(низ протегање погледнува во часовникот) О, Боже, пак се успав.

ЛИЛЈАНА:

Пак?! Па ти си единствено точен во успивањето...

ЈОВАН:

(веќе седнат на креветот, со нозете надолу си ги бара чорапите, низ нејзиното зборување, не ја ни слуша) Каде ли ми се чорапите?

ЛИЛЈАНА:

(довршува)... тоа не го забраваш.

ЈОВАН:

(кон неа) Рече нешто?

ЛИЛЈАНА:

Онака.

ЈОВАН:

(станува, се протега) Случајно да не знаеш каде ми се чорапите? (почнува да облекува кошула)

ЛИЛЈАНА:

(зајадливо) Морам да знам, тоа ми е должност како сопруга, нели?

ЈОВАН:

(мумла нешто како <Немој> и <Не сега> и облекува пантолони.)

ЛИЛЈАНА:

Ене ги во ходникот, кај чевлите.

ЈОВАН:

Па да, таму ги соблеков. (поаѓа кон ходникот) А ти, си станала денес на лева нога?

ЛИЛЈАНА:

(го следи, додека таа зборува тој облекува чорапи.) А на која да станам кога ти спиеш од мојата десна страна?

ЈОВАН:

(облекува чевли) Би спорел со тебе мила, но навистина морам да одам на работа.

ЛИЛЈАНА:

А појадокот? Те чека на маса.

ЈОВАН:

(Го грабнува палтото од закачалката и облекувајќи го ја отвора излезната врата.) Немам време. Сепак ти благодарам.

(излегува) Догледање. (ја треснува вратата)

ЛИЛЈАНА:

(помирувачки, зборовите и остануваат зад затворена врата) Догледање Јоване. (потоа поаѓа кон кујната, седнува на столчето пред кое е поставено и ја гали, си игра нежно, со тага во очите, со чашата млеко наменета за Јован.)

Слика 2

/Јован симнувајќи се по скалите, си го дооблекува палтото. Потоа влегува во автомобилот и поаѓа кон работното место./

ЈОВАН:

(глас оф) Што ли и' е на Лилјана?! Во последно време е многу напната. Како нешто да ја мачи или можеби е болна? Ама ништо не кажува. А можеби сè и' збоктисало веќе? Толку години седи дома, ретко излегува. Понекогаш до пазарчето и тоа и' е скоро сè. Па дури и со пријателките, откако се земавме скоро и да не се имаат видено. (тешка воздишка) Ех, барем деца да имавме. Ама ете, судбина.

/Последниот збор му го пресекува звукот на сопирачките. Пред автомобилот му претрчува млада девојка, рокерски облечена која не „ферма“ ништо. Јован нагло запира и следејќи ја со поглед зборува./

Овцо една! Така ли се претрчува мори?! Или сакаш да те лежам затвор, а? Пу! Срам да ти е!

ЈОВАН:

/продолжува со возењето/

(помирно) Ама можеби и не е толку виновно девојчето?! А бре изгубија секаква волја младиве. Веќе ништо не ги мотивира. Нема елан, нема љубов, ентузијазам. Родителите се виновни. Втурени само по пари, стануваат нелуѓе, се одродуваат од сите, па дури и од

децата. И тие потоа стануваат ете ко оваа. Ах, пушта пара. Толку отровна за душата, ама
насушно потребна за телото, за опстанокот.

/Јован го запира автомобилот пред семафор на црвено./

ЈОВАН:

А и ова семафориве бре, исти се како жените: ќе те запрат на половина пат и потоа ќе те
пуштат кога тие ќе посакаат. А ако те пропушти овој ќе те начека следниот, пак како
жените.

/Се запалува зелено, продолжува возењето./

ЈОВАН:

(глас оф)... Да не случајно Лилјана разбрала за Ема? Ама не. Од кого би дознала? А Ема е
толку прекрасна жена. Полна со љубов и разбирање, како планински извор.

*/Слика Јован и Ема на ливада, двајцата нешто весело се смеат, вљубени. Оваа
слика трае низ целата последна реплика од Јован, потоа се меша со следната слика која е
всушност истата само на местото од Ема сега е Лилјана, која што е весела исто колку Ема./*

ЈОВАН:

(глас оф) И Лилјана беше извор, но секна.

/Сега сликата е Лилјана намуртена И лута каква што ја видовме на почетокот./

ЈОВАН:

(глас оф) Или јас го запустив?! Којзнае?

/Сликата од реминисценција преоѓа во реалноста. Јовановиот автомобил е на паркинг простор. Има едно слободно место. Јован изминува, па поаѓа во рикверц за да влезе во слободниот простор, но само што поаѓа друго возило (одзади) се пикнува на право на местото./

ЈОВАН:

(вика) Идиоту! Вака да ми го зафатиш местото на гробишта, а не на паркингов! Сега кај да најдам слободен простор?

Слика 3

/Класично средена канцеларија, со две бироа. Едното е за Јован, а другото за колега. Прозорецот од канцеларијата гледа кон двор од детска градинка каде си играат дечиња. Јован и колегата се на своите места и работат над купот хартии и своите компјутери. Јован престанува со работењето и се загледува, низ прозорецот кон децата. Сликата се пренесува во паркчето каде дечињата безгрижно си играат./

ЈОВАН:

(глас оф) Прекрасно детско паркче. Малку запустено и валкано, но со малку волја би било паркче и половина. Вака е само половина, ама врши работа. Еве децава (воздишка)... посебна приказна се тие. За нив е паркчето рај, а за мене казна. Сакам да ги гледам децата, но потоа ми е тешко... Толку години брак без деца. Толку години живот без деца. А ќе не спасеа и Лилјана и мене. Ќе имавме за што да се бориме заедно. Вака се одимавме... А ја молев „Лилјана ајде да си посвоиме дете. Ќе го земеме уште бебе и наше ќе е...“, но таа не се согласи. Не оти не сакаше... Ја прогонува луда мисла дека е таа виновна што сме бездетни... (воздишка) Ах, да заиграше дете во нашата куќа! Светот, светот ќе го држев за рака - носејќи го наутро во градинка. Животот ќе го гледав во ова исто паркче, гордо и насмеано. Вака бегам од средби со деца. Ми го мамат срцето и го матат погледов...

/Во паркчето кај децата, одеднаш едно детенце паѓа и заплачува, а останатите, заедно со воспитувачките се собираат околу него. Јован се сепнува и се враќа во реалноста. Срипува од столот и поаѓа кон вратата./

СИМЕ:

(кон Јован) Што е, пак ли децана?

ЈОВАН:

Едно детенце падна.

СИМЕ:

Ако паднало - ќе стане. Почекај и ќе видиш оти сè ќе биде во ред.

ЈОВАН:

(наполу излезен) Не, не, ќе појдам да помогнам.

СИМЕ:

(како да објаснува некому, а сам е во канцеларијата) Скоро секој ден вака, ќе срипа, ќе оттрча на помош, таму ќе увиди дека е веќе непотребна помош и ќе се врати.

/Јован влегува во канцеларијата возбуден./

СИМЕ:

И?

ЈОВАН:

(возбудено) А бе, се лулаше детето и падна. Додуша малку падна, ама што знаеш, си реков, гаволот ни ора, ни копа, туку само рани отвора. Но додека јас... детето веќе станало и јас цабе... Изгледа сум остарел, па не можам веќе да трчам?!

СИМЕ:

Море трчаш ти, трчаш, само во друг правец.

ЈОВАН:

Не те разбираам.

СИМЕ:

Разбираш ти, разбираш... (погледнува на часовникот) Ајде да си одиме, ако беше за аир - доста беше.

/Прибираат хартии, исклучуваат компјутери, излегуваат од канцеларијата и претпријатието./

Слика 4

/Просечно, мало станче - станот на Ема. Уредно наместено. Во станот е Ема која е пијана. Се слуша свончето од влезната врата. Ема поаѓа и ја отвора вратата, а таму е Јован./

ЕМА:

(отворајќи ја вратата, рамнодушно) Јоване, повели влезе.

ЈОВАН:

(веќе во просторијата) Ема, зар нема бакнеж за твојот Јован?

/Краток бакнеж како за добредојде./

ЈОВАН:

Ема си пиела.

ЕМА:

Сум пиела, па што?

ЈОВАН:

Ама ти никогаш не пиеш?

ЕМА:

Можеби не сум имала причина?

ЈОВАН:

А денес имаше?

ЕМА:

Не денес, уште вчера.

ЈОВАН:

Смеам ли да ја дознаам?

ЕМА:

Па веројатно никој не ја знае подобро од тебе.

ЈОВАН:

Како го мислиш тоа?

ЕМА:

Така, пијано го мислам тоа Јоване! Ти си...

ЈОВАН:

Сега ќе почнеш и да ме навредуваш?

ЕМА:

(кратка насмевка) Ама не... Ти си причината што сум ваква.

ЈОВАН:

Сакаш да кажеш дека поради мене си...

ЕМА:

(му ги превзема зборовите)... сум пијана, точно. Токму така п-и-ј-а-н-а.

ЈОВАН:

Или е до мене или денес вам жените не ви е сé во ред?! Најпрвин Лилјана, а сега еве и ти.

Ќе ми каже ли некој што се случува?

ЕМА:

Ќе ти каже твојата верна љубовница.

ЈОВАН:

Ема, не употребувај го тој збор, те молам.

ЕМА:

А зошто не, кога тоа е вистината...

ЈОВАН:

(негодува, сака да каже нешто, но таа не дозволува)

ЕМА:

... и ќе биде уште долго така, особено сега кога е жена ти бремена.

ЈОВАН:

(кратка пауза, шокиран од веста) Ема, знаеш дека таа не може...

ЕМА:

... не можела! Но еве сега може и ќе роди.

ЈОВАН:

Ама ајде, од тебе зборува алкохолот.

ЕМА:

Не, од мене зборува вистината. Вчера бев кај гинеколог.

ЈОВАН:

И тој ти кажа оти Лилјана, која и не ја познаваш, е трудна?

ЕМА:

Не потсмевај ми се Јоване, ислушај ме. Вчера кај гинекологот...

/Преоѓа во друга слика, подслика./

Слика 4а

/Чекална кај гинеколог. Седат повеќе жени, меѓу нив се Ема и Лилјана - една до друга, но не оддаваат знаци на познанство. Лилјана е на ред, а Ема е до неа. Во рацете сите жени држат картони и книшки. Лилјана си игра со картонот, од досада, а Ема која цело време ја гледа почудно се труди кришум да сирне во картонот Лилјанин. Тамам кога сестрата повикува „следната“; а тоа се однесува на Лилјана, Ема успева да прочита „Лилјана Мајска“. Лилјана влегува во ординацијата, а Ема останува замислена, подместувајќи се поблиску до вратата и обидувајќи се да слушне штогоде./

/Се враќа дејствието во СЛИКА 4, односно во станот на Ема./

ЕМА:

Успев да чујам само како докторот ја испраќа на ехо-дијагностика за да го видат тоа што и' растело внатре.

ЈОВАН:

Значи ќе станам татко?

ЕМА:

Да.

ЈОВАН:

Па тоа е чудо!

ЕМА:

Има уште. Се сеќаваш и јас бев таму...

ЈОВАН:

Сакаш да кажеш дека и ти...?

ЕМА:

Носам твое дете Јоване.

ЈОВАН:

(кратка пауза, сеуште шокиран, но среќен) Ова е повеќе од магија. Две деца во ист ден! А толку години страдам по детски цагор?! Ема ти си златоуста божица. Твоите зборови се нектар за душава.

ЕМА:

Ајде, ајде. Сега си ти попијан од мене.

ЈОВАН:

Ема, ќе ти пречи ли да излезам накратко? Морам да се соземам од твоите откровенијски зборови. Да земам ум и душа за понатаму.

ЕМА:

Оди слободно. Јас ќе бидам тука. Ќе седам и ќе го одбременувам нашето дете. И ќе те чекам.

Слика 5

/Градски парк. Се слуша детски цагор, понекое куче, полно птици и што ли уште не. Полно минувачи. Јован седи на клупа./

ЈОВАН:

(глас офф) Е Јоване, Јоване. Конечно и ти ќе ја видиш среќата. Ќе прошеташ и ти дете низ парков, и тоа не едно, ами две наеднаш. Ете и во среќата, Господ пак си поигрува со тебе. Двете жени, двете сонца во твојот живот ќе огреат. А ти, кое ќе го одбереш: Едното те грееше со години ; А другото е ново и силно, посилено од првото. А со две не оди. Да можело Бог и на Земјата ќе и' дадел две или повеќе сонца, ама Тој е мудар. Ајде сега биди мудар и ти Јоване, па одбери. Одбери меѓу две царски азна... И двете носат мое дете, а двете да ги имам не можам. Кое, кое од нив да го оставам сираче? Кое да го лишам од татко? Од кое да се лишам себе? Зар не е грев, по толку чекање и Бога молење, сега да одбирам меѓу две свои деца? Од која рака да се одделам? Без која нога да останам, кога и двете ми се од Господ дадени? О, Татко Небесен, Ти Семоќен, од Тебе измолив деца, сега од тебе молам да одбереш по кој од овие два пата да тргнам. Знаам, по било кој е грев, но по кој е помал Боже?... Слаб сум Господе пред Твојата волја, обессилен пред Твојата моќ. Безпаметен се ставам во Твоите раце - води ме според Твојата премудрост мене, Јован ништожниот...

/Додека тој зборува во себе, Лилјана шетајќи низ паркот доаѓа до Јована, седнува до него./

ЛИЛЈАНА:

(го прекинува) Јоване!

ЈОВАН:

(како фатен на дело) А?...ти си...од работа...(веќе се созема) Од каде ти во парков?

ЛИЛЈАНА:

Не ми се седеше дома, па излегов малку на воздух. Да им се порадувам малку на птиците, децата и така.

ЈОВАН:

Извини.

ЛИЛЈАНА:

За што?

ЈОВАН:

Па за она, утрово и за уште нешто ако сум те налутил.

ЛИЛЈАНА:

Децава ти го одземаат разумот, па што ми се извинуваш. Не си ми се извинил никогаш порано.

ЈОВАН:

Можеби е така, но извини, не знаев.

ЛИЛЈАНА:

Добро, извињето нека ти е. А што тоа не си знаел?

ЈОВАН:

Па тоа дека... (се двоуми)

ЛИЛЈАНА:

Дека?

ЈОВАН:

Дека носиш мое дете, ете тоа!

ЛИЛЈАНА:

(збрлавена) О Господе! Кој ли ти го кажал тоа? Кој?

ЈОВАН:

Тоа сега не е важно, ете знам и тоа е добро.

ЛИЛЈАНА:

Јалово добро е тоа Јоване, јалово. Ти не требаше да дознаеш за ова.

ЈОВАН:

(подналушено) А зошто да не дознаам?! Можеби не е од мене? Или сакаше да го пометнеш по толку години чекање?

ЛИЛЈАНА:

Не греша душа Јоване. Ниту сум, ниту ќе те изневерам. Посурова е вистината.

ЈОВАН:

Што значи тоа?

ЛИЛЈАНА:

Дека нема и не може да има дете.

ЈОВАН:

Ама докторот... како тоа?

ЛИЛЈАНА:

Докторот најде рак на матката. Галопирачки. Незапирлив.

ЈОВАН:

Ти...?

ЛИЛЈАНА:

Јас.

ЈОВАН:

Тоа... е... страшно...

ЛИЛЈАНА:

Од тоа се плашев.

ЈОВАН:

Од кое?

ЛИЛЈАНА:

Од тоа дека нема да разбереш. Затоа и не сакав да дознаеш.

ЈОВАН:

А што тоа не разбирам?

ЛИЛЈАНА:

Не разбираш, Јоване, дека природата е премудра. Таа знае дека сонце кое што никогаш на своите гради не згреало детска глава, не е сонце и подобро е да го нема... За да им остави простор на другите сонца... сонца кои можат да греат!

ЈОВАН:

Според тебе...

ЛИЛЈАНА:

Подобро е да зјадам. Колку побрзо толку подобро - и за мене и за тебе.

ЈОВАН:

Ти не знаеш што зборуваш!?!

ЛИЛЈАНА:

Знам. (кратка пауза) А тебе кој ти кажа?

ЈОВАН:

(пауза, несигурно) Докторот.

ЛИЛЈАНА:

(прекорно) Јоване, Јоване. (смирено, менува тема) Чувствуваш ли?

ЈОВАН:

Што тоа?

ЛИЛЈАНА:

Како почнува да врне летен дожд. Да си одиме пред да не намокри.

ЈОВАН:

Ти оди. Јас ќе го почекам дождот. Или нека ме разбуди од овој сон или нека ме потопа - штом потопот бил лек против злото.

/Почнува да врне силен летен дожд./

Слика 6

/Болничка соба на Лилјана. Лилјана лежи на креветот изнемоштена. Јован седи крај нејзиниот кревет./

ЈОВАН:

Мила...

ЛИЛЈАНА:

Не викај ме така Јоване. Лилјана речи ми.

ЈОВАН:

Лилјана....

ЛИЛЈАНА:

Како во нашето време... Кога за тебе постоев.

ЈОВАН:

И сега е наше време мила.

ЛИЛЈАНА:

Лилјана, Јоване, те молам.

ЈОВАН:

Прости, Лилјана.

ЛИЛЈАНА:

Оној миг кога престана да го употребуваш моето име, знаев дека се загубивме еден со друг.

ЈОВАН:

Не е вистина. Можеби самотијата малку не оддалечи, но пак можеме...

ЛИЛЈАНА:

Не Јоване. Сега единствено можеме да се поделиме...

ЈОВАН:

Не зборувај...

ЛИЛЈАНА:

... ти на овој, јас на оној свет - и така сме сега два различни света.

ЈОВАН:

Немој така...

ЛИЛЈАНА:

А како треба?

ЈОВАН:

Докторот рече дека...

ЛИЛЈАНА:

Тие мислат дека е во нивни раце животот. Зар не е волјата таа што лекува?

ЈОВАН:

Зошто одби операција?

ЛИЛЈАНА:

Не сакам да умирам парче по парче.

ЈОВАН:

Ама... постои надеж дека...

ЛИЛЈАНА:

Надежта е само цуцла со која Бог не замолчува сè додека не научиме да живееме според неговата волја.

ЈОВАН:

(тешка воздишка) Како да ти помогнам?

ЛИЛЈАНА:

Оди. Оди кај неа.

ЈОВАН:

(збунет) Шт...што зборуваш?

ЛИЛЈАНА:

Јоване, од секогаш беше слаб лажго.

ЈОВАН:

Но... ти...

ЛИЛЈАНА:

Знам, за Ема и за...

ЈОВАН:

Од каде знаеш?

ЛИЛЈАНА:

Нека остане тоа моја мала тајна. Те молам појди кај неа.

ЈОВАН:

Ама ти...

ЛИЛЈАНА:

Јас заминувам, а таму доаѓа твојата среќа, твојот нов живот.

ЈОВАН:

Зарем сега да те оста...

ЛИЛЈАНА:

Остави ме Јоване. Попотребен си таму. Појди - не пропуштај го изгревот. Те молам... тоа е мојата последна желба.

ЈОВАН:

(со тешко срце) Лилјана...

ЛИЛЈАНА:

Јоване, те преколнувам - оди, радувај се на животот и за мене.

ЈОВАН:

(се доближува до Лилјана, ја бакнува, потоа станува и поаѓа кон вратата. На излегување)

Лилјана...

ЛИЛЈАНА:

Збогум Јоване и...биди добар татко.

Слика 7

/Лован трча низ болничките ходници. Чекорите хаотично одекнуваат. Низ тоа лудо трчање кое станува хаос во главата Јованова, се мешаат сцени од претходните случки, и тоа:

Ема му соопштува дека е бремена ;

Лилјана му соопштува дека е болна ;

Неговата молитва во паркот, крајниот

дел кога тој вели дека е немоќен пред

волјата Божја и кога бара од Бог да го

води ;

Последните зборови на Лилјана кога бара

од него да оди и да биде добар татко.

Целиот тој хаос е проследен И со слика од салата за породување каде што Ема раѓа.

Сликата завршува кога ќе се чуе плачот на новороденото девојче./

Слика 8

/Болничка соба - Ема е легната, исцрпена од породувањето, а Јован е седнат на креветот крај неа, радосен поради детето./

ЕМА:

Како е малата?

ЈОВАН:

Добро. Сега спие. Целата е на тебе.

ЕМА:

А... Лилјана... таа...

ЈОВАН:

Починала.

ЕМА:

Бог да ја прости. Кога?

ЈОВАН:

Токму кога ти ја роди нашата ќеркичка.

ЕМА:

Требало да бидеш таму.

ЈОВАН:

Бев, но таа бараше да дојдам кај тебе... да не го пропуштам изгревот на среќата.

ЕМА:

Зар знаела?

ЈОВАН:

Дури и за малечката... рече да бидам добар татко.

ЕМА:

(го бакнува) И ќе бидеш Јоване.

ЈОВАН:

Ветувам.

ЕМА:

(по кратка пауза) Сакам да се вика Лилјана!

ЈОВАН:

(изненаден) Кој тоа?

ЕМА:

Нашата ќерка. Сакам да ја крстиме Лилјана. Мислам дека и' го должиме тоа.

/Завршна слика: Се мешаат слики од мало девојче, слики од Јован и Ема како си играат со нивната мала Лилјана. Девојчето е весело, среќно, како полно други деца, од завршната слика./

КРАЈ